

Клименко К.В.,

канд. екон. наук, завідувач відділу бюджетної системи НДФІ ДННУ
«Академія фінансового управління», м. Київ, Україна

Савостьяненко М.В.,

старший науковий співробітник відділу міжнародних фінансів та
фінансової безпеки НДФІ ДННУ «Академія фінансового управління»
м. Київ, Україна

АНТИКРИЗОВІ ЗАХОДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ COVID-19

Поширення пандемії COVID-19 спричинило суттєве уповільнення економічної активності в країнах з ринком, що формується, і вже у 2020 р прогнозувалося скорочення їх обсягу виробництва на 3,3 %. Центральні банки країн з ринком, що формується зі свого боку оперативно і рішуче вжили не менш безпрецедентних заходів, використовуючи різні інструменти політики.

Це значною мірою сприяло стабілізації ситуації на ринках і підтримало їх функціонування. Практично всі центральні банки знизили ставки, більшість банків провели інтервенції на валютних ринках, і майже половина з них скоротила норму обов'язкових резервів для банків, що забезпечило фінансову систему ліквідністю і сприяло пом'якшенню умов кредитування.

Центральні банки близько 20 країн з ринком, що формується вперше застосували заходи кількісного пом'якшення, які офіційно відомі як програми покупки активів, державних облігацій і боргові інструментів приватного сектора, з метою знизити рівень стресу і підтримати функціонування ринків. Як показує дослідження, представлене в «Доповіді з питань глобальної фінансової стабільності», ці програми покупки активів в цілому виявилися ефективними, в тому числі сприяли стабілізації місцевих фінансових ринків [1].

Підтримуючи заходи політики згортатимуть поступово після досягнення повного контролю над процесами подолання пандемії, а економічну політику

слід спрямувати в першу чергу на відновлення буферних резервів банків, зміцнення системи регулювання небанківських фінансових організацій і посилення пруденційного нагляду для стримування надмірного прийняття ризику в умовах більш тривалого періоду більш низьких процентних ставок.

На думку представників МВФ відновлення світової економіки є більш швидким, але воно нерівномірне, і присутні також тривожні ознаки зростання розриву між розвиненими країнами і економіками, що розвиваються. Так, в січні 2021 р. прогнозувалося зростання світової економіки в 2021 р. на рівні 5,5% [2]. Однак з'являються перспективи прискореного відновлення завдяки додатковому бюджетному стимулюванню, особливо в США, і перспективам більш масштабної вакцинації.

У той же час ВВП в більшості країн залишається істотно нижчим докризових показників. Китай вже значною мірою завершив своє відновлення, повернувшись до докризових рівнів зростання, випереджаючи всі великі економіки, але за його межами є тривожні ознаки того, що зростає розрив між розвиненими економіками і тими, що розвиваються.

За прогнозом МВФ, сукупний дохід на душу населення в країнах з ринковою економікою і в країнах, що розвиваються, за винятком Китаю, в період між 2020 і 2022 роком буде на 22% нижче, ніж якби пандемії не було. Це призведе до того, що з початку пандемії за межею бідності опиняться майже 90 млн. осіб.

На думку МВФ серед істотних майбутніх ризиків – відсутність масштабної вакцинації до 2022 р. у країнах з низьким рівнем доходу і поширення нових штамів коронавірусу, які с свою чергу загрожують знизити ефективність існуючих вакцин і підірвати або уповільнити процес відновлення [2].

Так, актуальним питанням є запланований МВФ новий розподіл СПЗ (спеціальних прав запозичення) на суму 650 млрд. дол. США, з метою допомоги відновлення світової економіки внаслідок пандемії [3]. На погляд, директорки-розпорядниці МВФ Кристаліни Георгієвої (Kristalina Georgieva), такий випуск СПЗ забезпечить довготривалу потребу світової економіки у

резервах, що зможе допомогти усім країнам-членам МВФ та підтримати світову економіку на шляху відновлення. Відповідна підтримка збільшить ліквідність світової економічної системи шляхом збільшення резервів 190 країн-членів. Співробітники МВФ працюватимуть над підвищенням прозорості у використанні СПЗ, та водночас враховуватимуть особливість СПЗ як резервного активу. Паралельно співробітники також вивчатимуть можливості перерозподілу СПЗ від країн-членів із стабільним фінансовим станом на підтримку вразливих країн із низьким рівнем доходу. Це також дозволить звільнити вкрай необхідні ресурси для країн-членів для боротьби з пандемією, для підтримки програм вакцинації та інших невідкладних заходів[4].

Щодо України, то наразі МВФ продовжує переговори щодо першого перегляду програми Stand-by і узгодження набору реформ, необхідних для забезпечення стійкості бюджету в середньостроковій перспективі й захисту стабільності фінансового сектору. Так, МВФ 9 червня 2020 року затвердив 18-місячну програму Stand-by для України на суму 3,6 млрд СДР (близько 5 млрд. дол. США) з негайним виділенням 2,1 млрд дол. США першого траншу. Після виділення першого траншу було заплановано чотири перегляди програми протягом 2020-2021 рр. Розміри другого і третього траншу мали скласти – по 700 млн. дол. США, третього – 560 млн. дол. США і заключного четвертого – 980 млн. дол. США. Передбачалося, що віртуальна місія з першого перегляду програми працюватиме 13-23 липня 2020 р., проте цей план було порушено [5].

На думку представника МВФ Джеррі Райс ((Gerry Rice)), порядок денний на наступні кілька місяців полягає в тому, щоб продовжити обговорення набору реформ, необхідних для забезпечення стійкості бюджету в середньостроковій перспективі й захисту стабільності фінансового сектору.

МВФ очікує від України завершення реалізації цих структурних реформ попри складні умови, спричинені пандемією, щоб забезпечити інклюзивне зростання економіки після коронакризи. Тому для України важливо продовжити рух уперед у створенні умов для інклюзивного зростання після кризи. [6].

Серед проблемних питань називають, зокрема, ухвалення закону про Вищу раду правосуддя і зняття побоювань МВФ щодо втручання в роботу НАБУ і САП. Для позитивного результату необхідно також ухвалення вже внесених до Верховної Ради нових поправок до закону про НБУ, банки і відмова від обмеження цін, введених цієї зими на енергоринку, а також більша зрозумілість щодо бюджетних планів на 2022 рік і аудиту COVID-фонду [7].

Список використаних джерел

1. Страны с формирующимся рынком и страны с пограничной экономикой: инструменты политики во времена финансовых потрясений. URL: <https://www.imf.org/ru/News/Articles/2020/10/23/blog-emerging-and-frontier-markets-policy-tools-in-times-of-financial-stress>
2. Geoffrey Okamoto. Global Economy 2021: Prospects and Challenges. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2021/03/20/sp-global-economy-2021-prospects-and-challenges>
3. IMF Executive Directors Discuss a New SDR Allocation of US\$650 billion to Boost Reserves, Help Global Recovery from COVID-19. URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2021/03/23/pr2177-imf-execdir-discuss-new-sdr-allocation-us-650b-boost-reserves-help-global-recovery-covid19>
4. МВФ планує виділити 650 мільярдів на відновлення світової економіки. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/03/24/672255/>
5. МВФ і Україна в найближчі кілька місяців продовжать обговорення реформ у бюджетній і фіскальній сферах - фонд. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/732929.html>
6. МВФ радить Україні зосередитися на структурних реформах. URL: <https://finclub.net/ua/news/mvf-radyt-ukraini-zoseredytysia-na-strukturnykh-reformakh.html>
7. МВФ: у найближчі місяці триватиме обговорення необхідних реформ в Україні. URL: <http://finbalance.com.ua/news/mvf-v-nayblizhchi-misyatsi-trivatime-obhovorennya-z-vladoyu-ukrani-neobkhidnikh-reform>